

VSİ SKUPAJ PREMALO NAREDIMO, DA GOZDOVI NE BI UMIRALI

BOLNA ZELENA PLJUČA

Vsem znanim pritiskom civilizacije na naravo, ki jih je s smotnejšim ravnanjem sicer mogoče nekoliko omiliti, a jih zaradi današnjih človekovih zahtev ni mogoče popolnoma izključiti, se je pred nekaj desetletji pridružil še eden - umiranje gozdov. Zaradi emisij strupenih snovi v ozračje, ki se nato širijo in s padavinami ponovno vračajo na zemljo, je začelo odmiranje dreva na obsežnih površinah. Sprva občutljive vrste, zatem pa še bolj odporne, najprej stari primerki, potem mlajši.

A to umiranje ne pomeni samo sušenja dreva, ampak obenem postopno propadanje vseh oblik življenja - rastlinskih in živalskih, od visoko razvitih do enostavnih mikroorganizmov -, ki so jim gozdne življenjske združbe pogoj za življenje. Med temi propadu zapisanimi življenjskimi oblikami niso izjema tudi vse vrste gozdne divjadi. Skratka, umiranje gozdov, ki se danes najbolj očitno kaže s sušenjem odraslega dreva, je postopna razgradnja gozdnih ekosistemov vse do končnega uničenja vseh njihovih življenjskih oblik.

Uničenje gozdnih ekosistemov bi imelo daljnosežne posledice. Sprožilo bi erozijske procese in spremembe vodnih režimov, ki bi uničili današnje naravno okolje celih pokrajin. Propad naravnega okolja pa bi gotovo pomenil tudi propad današnje civilizacije, če ne človeštva. Kakor se vsaj danes zdijo te končne posledice še precej odmaknjene, pa je iz dneva v dan več

ljudi, ki se zavedajo, da bodo gotovo sledile, če umiranja gozdov ne bomo pravi čas preprečili. Primerov, ko je propadu gozdov sledil propad civilizacij, v zgodovini ne manjka.

Zato pri reševanju vprašanja umiranja gozdov ni mogoče iskati kompromisnih rešitev, ki so včasih še nekako mogoče pri drugih pritiskih civilizacije na naravo. Mogoče ga je samo preprečiti - ali propasti.

Preprečiti pa je umiranje gozdov mogoče samo z radikalno omejitvijo ali s popolnim prenehanjem emisij strupenih snovi pri njihovih virih. Uveljavljanje tega spoznanja se marsikje po svetu že kaže v vse uspešnejšem izključevanju različnih virov onesnaževanja, žal pa zlasti v deželah s šibkejšim gospodarstvom še vse prepogosto zaradi znanih in neposrednih ekonomskih, socialnih in drugih težav odlagajo izključevanje virov onesnaževanja na račun nekoliko manj znanih in bolj odmaknjenih, a zato toliko hujših ekoloških težav. Naravnost nerazumljivo pa je, da ponekod v gospodarsko zaostalih deželah kljub grozečim posledicam za človeštvo zaradi cenejših tehnologij in drugih trenutnih prihrankov vire onesnaževanja celo na novo odpirajo.

Pri vsem gre v bistvu za tekmo s časom - bomo lahko gozdove ohranili do takrat, ko bo širša družbena skupnost sposobna vsaj omejiti onesnaževanje. Brez dvoma je mogoče v tej tekmi

Počasno prilagajanje na obremenitve

Vsako leto je v Avstriji, kot kaže statistika Avstrijske planinske zveze, približno sto smrtnih nesreč med hojo po gorah. Približno 40 odstotkov teh gornikov umre zaradi nenadne srčne kapi. Moški so pri takih nesrečah prizadeti sedemkrat pogosteje kot ženske. Posebno pogoste so take nesreče okoli opoldneva.

Strokovnjakom Avstrijske planinske zveze se zdi pomembno dejstvo, da nenadoma umre na gorski turi bistveno več priložnostnih gornikov kot rednih obiskovalcev gorskega sveta. Takšna opažanja potrjujejo tudi drugi avtorji. Tako je na primer Siscovick leta 1984 ugotovil, da je za telesno aktivne moške tveganje, da bi jih med športnim udejstvovanjem nenadoma zadela srčna kap, 60 odstotkov manjše kot pri moških, ki se le malo in redko gibljejo.

Pravočasno prilagajanje na napore in obremenitve s skrbno izdelanim trajnim treniranjem lahko torej prepreči vsaj nekatere od takih smrtnih primerov. Ljudje z znanimi dejavniki tveganja, kot so na primer visok krvni pritisk, sladkorna bolezen, kajenje, prevelika telesna teža ali težave s srcem, naj bi se poprej pogovorili s svojimi zdravniki o treningih, ki naj bi se jih lotili. V vsakem primeru je mogoče priporočiti tedensko trikrat ali še večkrat trening, ki naj bi trajal vsakokrat kakšnih 10 do 15 minut, po štirih do šestih tednih pa naj bi že trajal kakšnih 30 minut. Obremenitve na treningih je treba počasi stopnjevati (ogrevanje!), na koncu vsakega treninga pa jih je treba spet zmanjšati (ohlajanje). Nenadnih obremenitev naj bi se predvsem netrenirani ljudje izogibali. Intenzivnost treningov je mogoče v štirih do šestih tednih povečevati, pri čemer naj bi bil med obremenitvijo srčni utrip med 120 in 160 na minuto.

zmagati samo, če čas do prenehanja onesnaževanja ne bo predolg.

Poleg onesnaženega ozračja pa ogrožajo življenje gozda še mnogi drugi negativni vplivi. Zlasti pri povezavi več takšnih vplivov se učinki stopnjujejo in pospešujejo propadanje gozda. Čim več takšnih negativnih vplivov je mogoče izključiti ali omejiti, tem več časa bo lahko gozd kljuboval preostalim. Zmanjšanje katerega koli izmed negativnih vplivov na najmanjšo možno mero pomeni ob enakem onesnaževanju ozračja določeno podaljšanje življenja gozda in s tem povečanje možnosti za njegovo preživetje.

Vsekakor so se skupaj s pojavom umiranja gozdov marsikje začeli kazati pojavi neuravnoteženosti med gozdom in divjadjo. Ker pa je bilo ravnotežje že prej porušeno, so se njegove hude posledice začele naglo stopnjevati. Morda ni zgolj naključje, da postaja opozarjanje na neuravnoteženost med gozdom in divjadjo vse pogostejše in glasnejše ravno v času, ki sovpada z začetki in širjenjem umiranja gozdov.

Onesnaženost ozračja prizadeva danes prav vse gozdove v Sloveniji, čeprav z različno opaznimi posledicami. Te posledice, ki se najbolj vidno kažejo pri sušenju drevja, so še posebej izrazite v gozdovih z višjim deležem iglavcev. Marsikje po teh gozdovih, še zlasti na Visokem krasu, kjer prevladuje občutljiva jelka, je umiranje drevja že dobilo razmerja prave elementarne nesreče. Kjerkoli sušenje drevja hitro napreduje, še posebej na labilnih kraških

rastiščih, je edina rešitev pospešena in seveda uspešna obnova gozda.

Spoštovanje ekoloških zakonitosti zahteva na prvem mestu dosledno spoštovanje pravice do obstoja prav vsake izmed mnogih oblik življenja v naravi. Te zakonitosti namreč priznavajo pravico trajnega obstoja prav vsaki izmed mnogih rastlinskih in živalskih vrst na prostoru, v kateri po naravi sodi. Zato pri usklajevanju ni dopustno spornih vprašanj v nobenem primeru reševati z zatiranjem ali uničenjem katerekoli izmed avtohtonih živih vrst, naj bo rastlinska ali živalska. Teh vrst ni dopustno uničevati, niti, kjer so se vse do danes v naravi ohranile, niti, kjer so se, nekoč zatrite, kasneje ponovno naselile, bodisi same ali s pomočjo človeka.

To je del razmišljanj iz prispevka »Usklajevanje interesov gozdarstva in lovstva, zlasti v razmerah umiranja gozdov«, ki ga je za Gozdarski vestnik napisal dipl. inž. gozdarstva **Anton Simonič**. Odločili smo se objaviti ta del razmišljanj, ki bi utegnila zanimati tudi planince: na koncu koncev skorajda ni planinske poti, ki vsaj na začetku ne bi dobršen del šla po gozdu. Planinci, ki naj bi bili varstveniki okolja, pa pogosto nismo dovolj dosledni v tej usmeritvi, bi lahko - če nič drugega - vsak v svojem življenjskem in delovnem okolju ozaveščali vplivne ljudi, da lahko storijo zelo veliko za ohranitev zelene Slovenije. (Op. ur.)

NEŠTETO JE MOŽNOSTI ZA PLANINSKE IZLETE

DROBNI DOŽIVLJAJI MED GORAMI

PETER REPOVŽ

Začeli smo 25. februarja leta 1990. Vreme je bilo bolj kislo, ura odhoda malo čez štiri zjutraj. No, na vlaku se nas je le dobilo pet s prijaznim kužkom vred.

V Žirovnici je bilo že kar lepo. Do Valvasorja smo vzeli pot pod noge in ker je bil od tod po običajni poti sneg, smo jo mahnilo po lovski stezi čez Rdečo peč. Mi smo šli samo navzgor, kamenje pa samo navzdol. Na srečo smo prisopihali na greben brez praske.

Na vrhu pa je bil sneg. In vrh je ves žarel. Na njem je bilo že nekaj občudovalcev. Tudi mi smo lezli ob meji na teme Stola. Bilo je veselje da kaj. Nazaj grede pa nas je Tone zapeljal po Urbasovem grabnu in Damjan mu je obljubil maščevanje, tako hud spust je bil. V pastirskem stanu se nam je tako prilegel čaj, da smo na težave v hipu pozabili.

Konec aprila je bil dež. Bilo nas je spet pet, toda tokrat brez psa. Golf nas je zapeljal do Zidanega mostu, od tod pa smo se med brstičimi bukvami in pomladnim cvetjem vzpenjali proti Goram nad Hrastnikom. Tako smo pripešali na vrh s starodavno cerkvijo in praznim domom. Popoldne naj bi bila tod gostija, pa natakariči zaradi tega za nas skorajda ne bi imeli časa.

Od tod smo po grebenu zlezli do vrha Kopitnika. Kakšne skale! Sami osamelci, globoko pod nami pa Savinja.

Ko smo se po okljukih spuščali proti avtu, nas je pošteno segrelo in pobarvalo sonce. Da so nam bili nevoščljivi tisti, ki so ostali doma.

Plakat je vabil v Logarsko dolino. Upal sem, da nas bo vsaj za en kombi, pa nas je bilo kar za dva avtobusa in še tretjega bi lahko naročili.